

“Slikarstva se učimo preko narave: barve, sence, svetloba; vse to je univerzalna lepota.”

Sladana Matić Trstenjak

Sladana Matić Trstenjak: Atelje sredi gozda

Magistra likovnih umetnosti Sladana Matić Trstenjak, rojena v Doboju v Bosni in Hercegovini, je leta 2010 uspešno zaključila študij slikarstva na Akademiji likovnih umetnosti v Širokem Brijegu Univerze v Mostarju. Danes živi in ustvarja v Mariboru, kjer je na likovni sceni že dobro poznana.

Tokrat se Sladana predstavlja v mariborskem razstavišču Hladilnica, delu alternativnega kulturnega središča Pekarna, ki pa je že dolgo tudi eno redkih središč urbane kulture in subkulture pri nas.

Sladana Matić Trstenjak je pripravila tako imenovano ateljejsko razstavo, kar pomeni, da bo umetnica dva meseca na razstavi vsakodnevno prisotna, saj jo bo v konstantnem delovnem procesu nadgrajevala in dopolnjevala. Predstavlja se nam s slikami zadnjih treh let, ki jih žanrsko družijo gozdna tematika.

Navkljub temu, da umetnica že od zaključka likovne akademije vztrajno slika gozdne krajine, pa to v njenem primeru pomeni vse kaj drugega kakor klasično, dejansko krajinarstvo. Sladana status krajine spreminja v dramatične dogodke iz njenega otroštva, bazirajočih na spominih na zadnjo balkansko vojno. Umetnica prihaja iz manjšega kraja Žepče, ki leži v dolini, skozi katero teče reka Bosna, obdana s hribovji, ogromnimi zelenimi površinami ter gozdovi, ki so umetnici v otroštvu predstavljali igrišče, po vojni so pa postali le še nevarna območja, kjer je zadrževanje zaradi številnih min še danes prepovedano. V njenem slikarstvu tako gozdna krajina ne predstavlja naključnosti, temveč gre za introvertirano raziskovanje lastnih psiholoških stanj skozi prizmo slikarstva. Njene gozdne krajine z močnimi kontrasti predstavljajo večni konceptualni dualizem dobrega in zlega, vendar, kot poudarja Matić Trstenjakova in kar odzvanja tudi v njenih umetniških delih, nobena stvar ne more zasenčiti naše lastne notranje svetlobe.

Sladana ustvarja neobremenjeno. Že izbira formata platna, ki ga vsakič znova postavi na štafelaj, ji predstavlja izziv. Motivi in vsebina se sicer tematsko ponavljajo, vendar jih umetnica pri tem spretno nadgrajuje, tako da delujejo sveže in navdihujoče. Njena barvna paleta se je z leti posvetlila, postala je bolj topla, večajo pa se tudi njene ploskovne površine. Podobe so vse bolj abstrahirane, temeljni gradniki slike – drevesa – sčasoma postajajo neprepoznavna, prav kakor otroški spomini, ki počasi izginjajo. Skozi zgodbo dreves gradi in izraža ekspresijo ter emocije, ki se kažejo v močnem koloritu, barvnih kontrastih, pri čemer izstopa predvsem črna, ki je pravzaprav zgolj kontrast vsem barvam.

Umetnica slika po plasteh: najprej celotno platno prebarva, da prekrije belino in tako ohrani likovnost. Nato sledi druga plast, s katero sicer ustvarja zgodbo, vendar, kot pravi sama, prične z neobremenjenim čečkanjem po platnu, s krokijem. Ne dela študij, temveč slika neposredno na platno; ustvarja torej ad hoc, a hkrati je ves čas pozorna na likovno kompozicijo, z mislimi pa je usmerjena k vsebini. Umetnica namreč želi, da tudi njo, ustvarjalko, izdelek preseneti. Slika ploske površine, na katerih zasledimo močne črne konture in tudi črne ploskve; poleg akrilnih barv uporablja tudi raznolike pastele in krede ter celo alkoholne markerje, ki pa se po sebi ne morejo več prekriti, zato sliko dograjuje se s kolaži, torej papirji, ki jih prilepi na platno z namenom, da ali prekrije naslikano ali pa da postane papir nek podaljšek slike, ki sega preko roba, padajoč kakor slap ali kakor divje razvejane poti, ki jih ne zmoremo več obvladovati. Kolaži so nadomestek manjkajočih elementov, ki nakazujejo pot iz slike ali neko kompozicijsko rešitev. Umetnica namreč pravi, da jo včasih rob slike zmoti: da bi se le-ta morala nadaljevati, kar zato stori s kolažem, ki ga ponavadi prekrije kar z alkoholnim markerjem.

Slađana gre vsakič znova korak naprej. Ob ustvarjanju se velikokrat zgodi, da ob gradnji kompozicije namenoma uničuje detajle, s čimer pa delo v finalnem zaključku tudi pridobi. Umetnica namreč posega v polje abstrakcije, čeprav njena dela na prvi pogled delujejo ploskovito. Prepoznamo krošnje dreves, dojemamo naslikane bregove: hkrati pa njen izdelek gotovo ne išče realizma ali nekega nadomestka le-tega. Naslikana je krajina, ki je v modernem pogledu postala nadomestek človeške drame. Nadomešča bitnostno dimenzijo, saj gre za docela subjektivni ekspresionizem, za čustveno krajino, ki jo lahko doživljamo kot izziv, ki naj nas preseli v možno doživetje tistega, kar smo začeli imenovati "štimumga" in kar bi lahko prevedli kot razpoloženje. Tudi Dante denimo v prvem spevu svojega *Inferna* govori o *selvi oscuri*, črnem gozdu, ki simbolizira zaton racionalnega življenja, neko izgubo ali izgubljenost bivajočnosti, ki postane temačna in skrivnostna. Dante s tem postaja *arche* oziroma pravzor umetnosti modernega časa, saj je prvi pokazal, kaj je storiti modernemu umetniku, da bi znotraj lastnega umetniškega polja zaobjel celotno zgodovino in znanost neke dobe: ustvariti mora nič manj kot edinstveno mitološko celoto, ki jo v fragmentih v obliki sveta gleda pred seboj. Povsem samovoljno, čisto individualno mora povezati alegorični in zgodovinski moment ter ustvariti delo, ki je kot tako svet zase.

Da je na sliki barva neodvisna od resnične barve stvari, so vedeli že impresionisti. A otroško naivnost umetnice, ki jo vodi k svetlobi - če povlečemo niti iz umetnostne zgodovine - najdemo denimo pri fauvistih, tistih umetniških "divjakih", ki so vztrajali v naivnosti poenostavljanja oblik in ploskovitih nanosih barv brez plastične modelacije in perspektive, z močno barvno tonaliteto in močnimi kontrasti. Vse te značilnosti najdevamo tudi v delih umetnice Slađane Matić Trstenjak, ki skozi svoje abstrahirane gozdove oziroma slike izraža izrazito osebni psihološki in čustveni odziv kot odraz razpoloženja ter duhovnega doživetja naslikanega.

"Na sredi svojega življenja pota sem gozdu črnemu zašel v globine," je rekel Dante. Na to mu Trstenjakova odgovarja z odločnim, hkrati pa nevsiljivim umetniškim izrazoslovjem, ki se ne pusti vkalupiti, opazovalcu pa načrtno prepušča tisto, kar je najbolj pomembno: poslednjo sodbo.

"Vi, ki vstopate: vsak up pustite." Tukaj namreč govori umetnica.

Nina Jeza, Artists&Poor's